

Christus bewustzijn

De term "**Christusbewustzijn**" (*Christus-bewustzijn*) wordt, vooral in zijn moderne en New Age-gerelateerde betekenissen, **niet beschouwd als een eigen theologisch concept in de Katholieke Kerk** ¹. De Kerk benadrukt dat het christelijke leven en de relatie met Christus zijn geworteld in de objectieve realiteit van de Incarnatie, de genade, de Sacramenten en de Kerkelijke gemeenschap, in plaats van in een subjectieve, mystieke staat van "bewustzijn" die losstaat van deze middelen.

Het katholieke begrip van de relatie van de gelovige met Christus wordt omschreven door concepten als **eenheid met Christus, conformiteit aan Christus, deïficatie** (*vergoddelijking*), en **leven in genade** ².

Hier is een gedetailleerde uitleg over wat de term vaak impliceert en hoe de katholieke leer de relatie met Christus definieert.

1. De Interpretatie van "Christusbewustzijn" Buiten de Kerk

In veel New Age- en esoterische spiritualiteit wordt "Christusbewustzijn" vaak geïnterpreteerd als:

- **Een Kosmisch Bewustzijn:** Het idee dat Christus niet zozeer een unieke, historische Godmens is, maar een universeel, onpersoonlijk energieprincipe of een staat van verlicht bewustzijn dat in elke persoon latent aanwezig is ¹.
- **Zelf-Realisatie:** De overtuiging dat verlossing bestaat uit het "ontgrendelen van ons verborgen (goddelijke) potentieel" door de erkenning en aanvaarding dat we zelf goddelijk zijn. Dit kan een **neo-agnostische impuls** weerspiegelen die de rol van het lichaam, de Incarnatie en de Sacramenten veronachtzaamt.
- **Een Patroon, Geen Persoon:** Christus wordt gezien als een spiritueel patroon of leraar, wiens bewustzijn door eigen inspanning kan worden bereikt, in plaats van een Goddelijke Persoon wiens leven en genade als een geschenk worden ontvangen ¹.

2. De Katholieke Definitie van de Eenheid met Christus

De Katholieke Kerk verwerpt de interpretatie van "Christusbewustzijn" als een onpersoonlijke of subjectivistische staat van verlichting. De eenheid met Christus is een **objectieve, ontologische realiteit** die door God wordt geschonken en tot stand komt door de volgende middelen:

A. De Genade van Christus en Deïficatie

Het christelijke leven is een leven in genade, wat de basis vormt voor het christelijke bewustzijn.

- **Genade als Gods Leven:** De genade van Christus is de **kosteloze gave** van Gods eigen leven, die door de Heilige Geest in onze ziel wordt ingegoten om ons te heiligen. Dit wordt ook wel de **heiligmakende of vergoddelijkende genade** (*deifying grace*) genoemd, ontvangen in het Doopsel.
- **Deïficatie door Christus:** De deïficatie van de mens is het proces waarbij de mens deelneemt aan het goddelijke leven, maar dit vindt **niet plaats zonder de genade van Jezus Christus**, die vooral via de Sacramenten in de Kerk komt ⁴. Dit is een participatie, geen fusie of zelf-erkenning van inherente goddelijkheid.

B. De Sacramenten en de Kerk

De Sacramenten zijn de middelen waardoor de gelovige **een wordt met Christus** en deel uitmaakt van Zijn Lichaam, de Kerk.

- **Sacramentele Vereniging:** De gelovigen worden **innig verenigd** met Christus door de Sacramenten, in het bijzonder het **Doopsel** (dat ons configureert met Christus in Zijn dood en verrijzenis) en de **Eucharistie**². De Eucharistie is de culminatie van onze assimilatie aan Christus en de bron van het "eeuwige leven"².
- **Transformatie:** De Sacramenten van het Nieuwe Verbond zijn noodzakelijk voor het heil. De genade van de Heilige Geest in de Sacramenten **geneest en transformeert** de ontvangers door hen te conformeren aan de Zoon van God.
- **Eenheid met de Persoon:** Door deel te nemen aan het Sacrament van het Lichaam en Bloed van Christus, wordt de persoon "**één lichaam en één bloed met Hem**". Dit is een **ontologisch effect**; een vitale identificatie die de aanneming tot kind van God vervolmaakt.

C. Conformiteit en Navolging

Het christelijke bewustzijn is een leven van navolging en gehoorzaamheid, geen louter innerlijke mystieke ervaring.

- **Navolging is Geen Imitatie:** Het navolgen van Christus is geen louter uiterlijke imitatie, maar raakt de mens in de diepste kern van zijn wezen². Het betekent **geconformeerd worden aan Hem**².
- **Een Leven voor Hem:** De gelovige moet niet langer voor zichzelf leven, maar voor Hem "die voor hen gestorven en opgewekt is". Dit "ingelijfd worden" in Christus, begonnen bij het Doopsel, wordt vervolmaakt door de **Eucharistie**.
- **De Ingang tot het Denken van Christus:** Om in het "denken van Christus" te komen, moet de gelovige zichzelf laten opnemen in Zijn gemeenschapsrelatie met de Vader. Dit gebeurt door het "**theologische**" **leven**, het lezen van de Schrift in de Kerk, persoonlijk en liturgisch gebed, en vooral de Eucharistie.

Samenvatting

Het concept van "Christusbewustzijn," zoals vaak begrepen in de moderne spiritualiteit, **ligt niet in lijn met de Katholieke Kerk** als een onafhankelijk, mystiek fenomeen.

De Kerk leert in plaats daarvan dat de eenheid met Christus—het ware "christelijke bewustzijn"—een **objectieve en ontologische realiteit** is, die:

1. Wordt geschonken door de **genade** van Christus.
2. Wordt bewerkstelligd en verdiept door de **Sacramenten**, met name de Eucharistie.
3. Leidt tot **conformiteit aan Christus** en een leven in de Kerk².
4. De **persoonlijke aanwezigheid** van de unieke God-mens Jezus Christus erkent, en niet slechts een universeel beginsel¹.

[1] [Jesus Christ the Bearer of the Water of Life: A Christian reflection on the 'New Age' 3](#)

3 NEW AGE EN CHRISTELIJKE SPIRITUALITEIT - 3.1. New Age als spiritualiteit New Age wordt door degenen die het promoten vaak omschreven als een "nieuwe spiritualiteit". Het lijkt ironisch om het "nieuw" te noemen, aangezien zoveel van de ideeën ervan afkomstig zijn uit oude religies en culturen. Maar wat werkelijk nieuw is, is dat New Age een bewuste zoektocht is naar een alternatief voor de westerse cultuur en haar joods-christelijke religieuze wortels. "Spiritualiteit" verwijst hier naar de innerlijke ervaring van harmonie en eenheid met de gehele werkelijkheid, die de gevoelens van imperfectie en eindigheid van elk mens geneest. Mensen ontdekken hun diepe verbondenheid met de heilige universele kracht of energie die de kern van al het leven vormt. Wanneer zij deze ontdekking hebben gedaan, kunnen mannen en vrouwen een pad naar perfectie inslaan, waardoor zij hun persoonlijke leven en hun relatie tot de wereld kunnen ordenen, en hun plaats kunnen innemen in het universele wordingsproces en in de Nieuwe Genesis van een wereld in constante evolutie. Het resultaat is een kosmisch mystiek (51) gebaseerd op het bewustzijn van een universum dat bruist van dynamische energieën. Zo verwijzen kosmische energie, vibratie, licht, God, liefde – zelfs het opperste Zelf – naar één en dezelfde realiteit, de oorspronkelijke bron die in elk wezen aanwezig is. Deze spiritualiteit bestaat uit twee afzonderlijke elementen, één metafysisch, het andere psychologisch. De metafysische component komt voort uit de esoterische en theosofische wortels van New Age, en is in wezen een nieuwe vorm van gnosis. Toegang tot het goddelijke is door kennis van verborgen mysteries, in ieders zoektocht naar "het reële achter wat slechts schijn is, de oorsprong voorbij de tijd, het transcendente voorbij wat slechts vluchtig is, de oorspronkelijke traditie achter de slechts efemere traditie, het andere achter het zelf, de kosmische godheid voorbij het incarneerde individu". Esoterische spiritualiteit "is een onderzoek naar het Zijn voorbij de afgescheidenheid van wezens, een soort nostalgie naar verloren eenheid". (52) "Hier ziet men de gnostische matrix van esoterische spiritualiteit. Het is duidelijk wanneer de kinderen van Waterman zoeken naar de Transcendente Eenheid van religies. Ze hebben de neiging om uit de historische religies alleen de esoterische kern te halen, waarvan zij beweren de hoeders te zijn. Ze ontkennen op de een of andere manier de geschiedenis en willen niet accepteren dat spiritualiteit geworteld kan zijn in de tijd of in enige instelling. Jezus van Nazareth is niet God, maar een van de vele historische manifestaties van de kosmische en universele Christus". (53) De psychologische component van dit soort spiritualiteit komt voort uit de ontmoeting tussen esoterische cultuur en psychologie (vgl. 2.32). New Age wordt zo een ervaring van persoonlijke psycho-spirituele transformatie, gezien als analoog aan religieuze ervaring. Voor sommigen neemt deze transformatie de vorm aan van een diepe mystieke ervaring, na een persoonlijke crisis of een lange spirituele zoektocht. Voor anderen komt het voort uit het gebruik van meditatie of een vorm van therapie, of uit paranormale ervaringen die bewustzijnstoestanden veranderen en inzicht geven in de eenheid van de werkelijkheid. (54) Verschillende auteurs beschouwen New Age spiritualiteit als een soort spiritueel narcisme of pseudo-mystiek. Het is interessant op te merken dat deze kritiek zelfs werd geuit door een belangrijk exponent van New Age, David Spangler, die zich in zijn latere werken distantieerde van de meer esoterische aspecten van deze denkrichting. Hij schreef dat in de meer populaire vormen van New Age, "individuen en groepen hun eigen fantasieën van avontuur en macht beleven, meestal van occulte of millenaristische aard... Het belangrijkste kenmerk van dit niveau is de gehechtheid aan een privéwereld van ego-vervulling en een daaruit voortvloeiende (hoewel niet altijd zichtbare) terugtrekking uit de wereld. Op dit niveau is de New Age bevolkt geraakt met vreemde en exotische wezens, meesters, adepten, buitenaardse wezens; het is een plaats van psychische krachten en occulte mysteries, van samenzweringen en verborgen leringen". (55) In

een later werk somt David Spangler op wat hij ziet als de negatieve elementen of "schaduw" van de New Age: "vervreemding van het verleden in naam van de toekomst; gehechtheid aan nieuwigheid omwille van zichzelf...; ongerechtigheid en gebrek aan onderscheidingsvermogen in naam van heiligheid en gemeenschap, vandaar het falen om de rol van grenzen te begrijpen of te respecteren...; verwarring van psychische verschijnselen met wijsheid, van channeling met spiritualiteit, van het New Age perspectief met de ultieme waarheid".(56) Maar uiteindelijk is Spangler ervan overtuigd dat egoïstisch, irrationeel narcisme beperkt is tot slechts enkele new-agers. De positieve aspecten die hij benadrukt zijn de functie van New Age als een beeld van verandering en als een incarnatie van het heilige, een beweging waarin de meeste mensen "zeer serieuze zoekers naar waarheid" zijn, werkend in het belang van het leven en innerlijke groei. Het commerciële aspect van veel producten en therapieën die het New Age label dragen, wordt belicht door David Toolan, een Amerikaanse jezuïet die enkele jaren in het New Age milieu heeft doorgebracht. Hij merkt op dat new-agers het innerlijke leven hebben ontdekt en gefascineerd zijn door het vooruitzicht om verantwoordelijk te zijn voor de wereld, maar dat ze ook gemakkelijk worden overweldigd door een neiging tot individualisme en het zien van alles als een consumptieobject. In die zin is New Age spiritualiteit, hoewel niet christelijk, ook niet boeddhistisch, aangezien het geen zelfverloochening inhoudt. De droom van mystieke eenwording lijkt in de praktijk te leiden tot een louter virtuele eenwording, die mensen uiteindelijk alleen en onvervuld achterlaat. In de begintijd van het christendom werden gelovigen in Jezus Christus gedwongen om de confrontatie aan te gaan met de gnostische religies. Ze negeerden ze niet, maar namen de uitdaging positief aan en pasten de termen die gebruikt werden voor kosmische godheden toe op Christus zelf. Het duidelijkste voorbeeld hiervan is de beroemde hymne aan Christus in de brief van de apostel Paulus aan de christenen in Kolosse: Voor deze vroege christenen was er geen nieuw kosmisch tijdperk dat zou komen; wat zij met deze hymne vierden, was de Vervulling van alle dingen die in Christus waren begonnen. "De tijd is inderdaad vervuld door het feit dat God, in de Incarnatie, neerdaalde in de menselijke geschiedenis. Eeuwigheid trad de tijd binnen: welke 'vervulling' zou groter kunnen zijn dan dit? Welke andere 'vervulling' zou mogelijk zijn?" (57) Gnostisch geloof in kosmische machten en een soort duister lot ontnemt de mogelijkheid van een relatie met een persoonlijke God die in Christus is geopenbaard. Voor christenen is de ware kosmische Christus degene die actief aanwezig is in de verschillende leden van zijn lichaam, de Kerk. Ze kijken niet naar onpersoonlijke kosmische machten, maar naar de liefdevolle zorg van een persoonlijke God; voor hen moet het kosmisch bio-centrisme worden omgezet in een reeks sociale relaties (in de Kerk); en ze zijn niet vastgeroest in een cyclisch patroon van kosmische gebeurtenissen, maar richten zich op de historische Jezus, met name op zijn kruisiging en opstanding. We vinden in de brief aan de Kolossenzen en in het Nieuwe Testament een leer van God die verschilt van die die impliciet is in het New Age denken: de christelijke opvatting van God is die van een Drie-eenheid van Personen die het menselijk ras heeft geschapen uit een verlangen om de gemeenschap van het Trinitarische leven te delen met schepsel-personen. Correct begrepen betekent dit dat authentieke spiritualiteit niet zozeer onze zoektocht naar God is, maar Gods zoektocht naar ons. Een andere, geheel andere, opvatting van de kosmische betekenis van Christus is in New Age kringen gangbaar geworden. "De Kosmische Christus is het goddelijke patroon dat zich verbindt in de persoon van Jezus Christus (maar zich daarop geenszins beperkt). Het goddelijke patroon van verbondenheid werd vlees en sloeg zijn tent op onder ons (Johannes 1:14)... De Kosmische Christus... leidt een nieuwe exodus uit de slavernij en pessimistische opvattingen van een Newtoniaans, mechanistisch universum, zo rijp voor concurrentie, winnaars en verliezers, dualismen, antropocentrisme, en de verveling die ontstaat wanneer ons opwindende universum wordt voorgesteld als een machine verstoken van mysterie en mystiek. De Kosmische

Christus is lokaal en historisch, inderdaad intiem met de menselijke geschiedenis. De Kosmische Christus kan naast ons wonen of zelfs in ons diepste en ware zelf".(58) Hoewel deze uitspraak misschien niet iedereen binnen New Age tevreden stelt, vangt ze de toon heel goed, en ze toont met absolute duidelijkheid waar de verschillen tussen deze twee opvattingen van Christus liggen. Voor New Age wordt de Kosmische Christus gezien als een patroon dat zich kan herhalen in vele mensen, plaatsen en tijden; het is de drager van een enorme paradigmaverschuiving; het is uiteindelijk een potentieel in ons. Volgens het christelijk geloof is Jezus Christus geen patroon, maar een goddelijke persoon wiens menselijk-goddelijke gestalte het mysterie van de liefde van de Vader voor ieder mens door de geschiedenis heen onthult (Joh. 3:16); hij leeft in ons omdat hij zijn leven met ons deelt, maar het is noch opgelegd, noch automatisch. Alle mannen en vrouwen worden uitgenodigd om deel te hebben aan zijn leven, om "in Christus" te leven. Voor christenen is het geestelijk leven een relatie met God die geleidelijk door zijn genade dieper wordt, en daarbij ook licht werpt op onze relatie met onze medemensen en met het universum. Spiritualiteit in New Age termen betekent het ervaren van bewustzijnstoestanden die gedomineerd worden door een gevoel van harmonie en fusie met het Geheel. Zo verwijst "mystiek" niet naar het ontmoeten van de transcendente God in de volheid van liefde, maar naar de ervaring die wordt opgeroepen door naar binnen te keren, een opwindend gevoel van eenheid met het universum, een gevoel van het laten wegzakken van iemands individualiteit in de grote oceaan van het Zijn.(59) Dit fundamentele onderscheid is op alle niveaus van vergelijking tussen christelijke mystiek en New Age mystiek duidelijk. De New Age weg van zuivering is gebaseerd op het bewustzijn van onrust of vervreemding, die moet worden overwonnen door onderdompeling in het Geheel. Om bekeerd te worden, moet een persoon gebruik maken van technieken die leiden tot de ervaring van verlichting. Dit transformeert het bewustzijn van een persoon en opent hem of haar voor contact met de godheid, die wordt begrepen als de diepste essentie van de werkelijkheid. De technieken en methoden die worden aangeboden in dit immanentistische religieuze systeem, dat geen concept van God als persoon kent, gaan 'van onderaf' te werk. Hoewel ze een afdaling in de diepten van het eigen hart of de ziel inhouden, vormen ze een essentieel menselijke onderneming van een persoon die ernaar streeft zichzelf naar de godheid te verheffen door eigen inspanningen. Het is vaak een "opstijging" op het niveau van het bewustzijn naar wat wordt begrepen als een bevrijdend besef van "de god in onszelf". Niet iedereen heeft toegang tot deze technieken, waarvan de voordelen beperkt zijn tot een bevoorrechte spirituele 'aristocratie'. Het essentiële element in het christelijk geloof is echter Gods afdaling naar zijn schepselen, met name naar de nederigen, de zwaksten en minst begaafden volgens de waarden van de "wereld". Er zijn spirituele technieken die nuttig zijn om te leren, maar God kan ze omzeilen of zonder ze doen. De "methode om dichterbij God te komen" van een christen is niet gebaseerd op enige techniek in de strikte zin van het woord. Dat zou in strijd zijn met de geest van kinderlijkheid die het Evangelie vraagt. De kern van oprechte christelijke mystiek is geen techniek: het is altijd een gave van God; en degene die ervan profiteert, weet zich onwaardig.(60) Voor christenen is bekering een terugkeer naar de Vader, door de Zoon, in gehoorzaamheid aan de kracht van de Heilige Geest. Hoe meer mensen vorderen in hun relatie met God – wat altijd en in alle opzichten een vrije gave is – hoe acuter de behoefte om zich te bekeren van zonde, spirituele bijziendheid en zelfingenomenheid, die allemaal een vertrouwend zelf-overgave aan God en openheid voor andere mensen belemmeren. Alle meditatietechnieken moeten worden gezuiverd van vermetelheid en pretentie. Christelijk gebed is geen oefening in zelfcontemplatie, stilte en zelf-ontlediging, maar een dialoog van liefde, die "een houding van bekering inhoudt, een vlucht van het 'zelf' naar het 'U' van God".(61) Het leidt tot een steeds vollediger overgave aan Gods wil, waardoor we worden uitgenodigd tot een diepe, oprechte

solidariteit met onze broeders en zusters.(62)Hier is een cruciaal punt van contrast tussen New Age en het christendom. Zoveel New Age literatuur is doordrenkt van de overtuiging dat er geen goddelijk wezen "daar buiten" is, of op enige reële manier onderscheiden van de rest van de werkelijkheid. Vanaf de tijd van Jung is er een stroom van mensen die geloof belijden in "de god in onszelf". Ons probleem, vanuit een New Age perspectief, is ons onvermogen om onze eigen goddelijkheid te herkennen, een onvermogen dat kan worden overwonnen met behulp van begeleiding en het gebruik van een hele reeks technieken om ons verborgen (goddelijke) potentieel te ontsluiten. Het fundamentele idee is dat 'God' diep in onszelf zit. Wij zijn goden, en we ontdekken de onbegrensde kracht in ons door lagen van onechtheid af te pellen.(63) Hoe meer dit potentieel wordt herkend, hoe meer het wordt gerealiseerd, en in die zin heeft New Age zijn eigen idee van theosis, goddelijk worden of, preciezer gezegd, erkennen en accepteren dat we goddelijk zijn. Sommigen zeggen dat we leven in "een tijdperk waarin ons begrip van God geïnternaliseerd moet worden: van de Almachtige God daar buiten tot God als de dynamische, creatieve kracht in het centrum van al het zijn: God als Geest".(64)In het Voorwoord van Boek V van *Adversus Haereses* verwijst Sint Irenaeus naar "Jezus Christus, die door zijn transcendente liefde werd wat wij zijn, opdat wij zelfs zouden worden wat Hij zelf is". Hier komt de theosis, de christelijke opvatting van vergoddelijking, niet alleen door onze eigen inspanningen tot stand, maar met de hulp van Gods genade die in en door ons werkt. Het omvat onvermijdelijk een aanvankelijk bewustzijn van onvolledigheid en zelfs zondigheid, geenszins een verheerlijking van het zelf. Bovendien ontvouwt het zich als een introductie in het leven van de Drie-eenheid, een perfect voorbeeld van onderscheid binnen de eenheid; het is synergie in plaats van fusie. Dit alles komt tot stand als resultaat van een persoonlijke ontmoeting, een aanbod van een nieuw soort leven. Het leven in Christus is niet zo persoonlijk en privé dat het beperkt is tot het domein van het bewustzijn. Het is ook niet slechts een nieuw bewustzijnsniveau. Het omvat getransformeerd worden in onze ziel en in ons lichaam door deelname aan het sacramentale leven van de Kerk.

[2] [Veritatis Splendor 21](#)

HOOFDSTUK I - "MEESTER, WAT VOOR GOEDS MOET IK DOEN...?" (Mt 19:16) - Christus en het antwoord op de vraag naar moraliteit - "Kom, volg mij" (Mt 19:21)21. Christus volgen is geen uiterlijke imitatie, aangezien het de mens raakt in de diepste kern van zijn wezen. Een volgeling van Christus zijn betekent zich vormen naar Hem die dienaar werd, zelfs door zichzelf te geven aan het kruis (vgl. Fil 2:5-8). Christus woont door geloof in het hart van de gelovige (vgl. Ef 3:17), en zo wordt de discipel gevormd naar de Heer. Dit is het effect van genade, van de actieve aanwezigheid van de Heilige Geest in ons. Door één te worden met Christus, wordt de christen een lid van Zijn Lichaam, dat is de Kerk (vgl. 1 Kor 12:13, 27). Door het werk van de Geest configureert de doop de gelovigen radicaal naar Christus in het Paasmysterie van dood en verrijzenis; het "bekleedt hem" met Christus (vgl. Gal 3:27): "Laten we ons verheugen en dankzeggen", roept de heilige Augustinus toe aan de gedoopten, "want we zijn niet alleen christenen geworden, maar Christus (...). Verwonder je en verheug je: we zijn Christus geworden!".28 Na gestorven te zijn aan de zonde, ontvangen zij die gedoopt zijn nieuw leven (vgl. Rom 6:3-11): levend voor God in Christus Jezus, worden zij geroepen om te wandelen door de Geest en de vruchten van de Geest in hun leven te manifesteren (vgl. Gal 5:16-25). Deelname aan de Eucharistie, het sacrament van het Nieuwe Verbond (vgl. 1 Kor 11:23-29), is de culminatie van onze assimilatie aan Christus, de bron van "eeuwig leven" (vgl. Joh 6:51-58), de bron en kracht van die volledige gave van zichzelf, die Jezus — volgens de getuigenis van Paulus — ons beveelt te

herdenken in de liturgie en in het leven: "Zo vaak als u dit brood eet en deze beker drinkt, verkondigt u de dood van de Heer totdat Hij komt" (1 Kor 11:26).